

DOI: <https://doi.org/10.53486/9789975359030.13>
CZU: 336.226:336.14(478)

ANALYSIS OF DIRECT TAXES IN FORMING THE REVENUE OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

ANALIZA IMPOZITELOR DIRECTE ÎN FORMAREA VENITURILOR BUGETARE ALE REPUBLICII MOLDOVA

COTUN Valeria, studentă, specialitatea FB

Academia de Studii Economice din Moldova,

Republica Moldova, Chișinău, str. Bănulescu-Bodoni 61, www.ase.md

E-mail autor: vcotun11@gmail.com

Abstract. *This research focuses on the importance and evolution of direct taxes in shaping the national public budget. Depending on the size of the money purchased, the influence of the state in the development of the economy increases, it can provide subsidies for certain categories of people or for the development of certain branches of the economy. Also, depending on the amount of money purchased, the state's ability to pursue an active foreign policy increases, which in turn contributes to increasing the state's authority internationally.*

Keywords: *public finances, revenue, direct tax, constraint, quotas, contributors*

JEL CLASSIFICATION: H24, H61

INTRODUCERE

Sursa primordială de asigurare a statului cu finanțe publice în Republica Moldova sunt impozitele și taxele, modificarea cărora influențează direct volumul veniturilor bugetare. Conform Codului Fiscal, sistemul impozitelor și taxelor este variat, însă pentru a-i asigura eficiența este foarte important să percepem ponderea și impactul fiecărui component al acestui sistem. În cele ce urmează vom identifica care sunt impozitele directe, care a fost evoluția lor în perioada 2017-2021 și cum acestea influențează totalul veniturilor bugetare.

CONȚINUTUL DE BAZĂ

Etimologic, noțiunea de *impozit* provine din latinescul *impozitas*, care denotă semnificația de prelevare obligatorie către stat. Inițial, în orânduirea feudală, impozitele erau contribuții liber consimțite, treptat, devenind o necesitate de neevitat, în măsura în care statul nu dispune de alte posibilități de a-și procura fondurile necesare funcționării instituțiilor de stat și de îndeplinire a funcțiilor proprii. [1]

Impozitele directe, ca cea mai veche formă de impunere, se definesc prin anumite trăsături:

- sunt *nominative* – stabilite în sarcina persoanelor fizice sau juridice;
- sunt *stabilite diferențiat* - pe venituri și pe averea persoanelor fizice sau juridice;
- sunt *calculate diferențiat* în funcție de capacitatea contributivă a plătitorului;

- sunt *rigide* - modificările sunt înregistrate doar de legislația fiscală în baza argumentărilor și proceselor decizionale;
- vizează *obligativitatea* – quantumul și termenele de plată sunt stabilite și aduse din timp la cunoștință plătitorilor.

În funcție de criteriile care stau la baza așezării lor, impozitele directe sunt grupate în două mari categorii: impozite reale și impozite personale.

Impozitele reale se stabilesc în legătura cu anumite obiecte materiale (pământul, cladirile, fabricile, magazinele etc.), făcându-se abstracție de situația personală a subiectului impozitului. Ele mai sunt cunoscute și sub denumirea de impozite obiective sau pe produs, deoarece se așază asupra produsului brut al obiectului impozabil, fără a se face nici o legatură cu situația subiectului impozitului.

Exemple: impozitul funciar, impozitul pe bunurile imobiliare, impozitul pe activități industriale, comerciale și profesii libere, impozitul pe capitalul mobilier sau bănesc.

Impozitele personale se întâlnesc sub forma impozitelor pe venit și pe avere, în strânsă legătură cu situația personală a subiectului impozitului, motiv pentru care sunt cunoscute și sub denumirea de impozite subiective.

Exemple: impozite pe venitul persoanelor fizice sau juridice, impozite pe avere, impozite pe circulația averii sau impozite pe sporul averii.

Contribuabili:

- persoanele fizice rezidente sau nerezidente ale unui stat, care realizează venituri pe teritoriul acestui stat;
- agenții economici rezidenți ce obțin venituri din Republica Moldova și străinătate;
- agenții economici nerezidenți ce obțin venituri din Republica Moldova. [3]

Evoluția impozitelor directe și a veniturilor bugetare pentru perioada analizată, 2017- 2021, urmează a fi prezentată în tabelul 1, cu ajutorul căruia vom determina structura impozitului pe venit și a impozitului pe proprietate în componența veniturilor bugetare, conform formulei:

$$Structura = \frac{\text{alcatuitor}}{\text{venit total}} \cdot 100\% \quad (1)$$

Tabelul 1. Evoluția părților de venit ale bugetului public în perioada 2017-2021
mil. lei

Denumirea indicatorului	2017	2018	2019	2020	2021
VENITURI, TOTAL	53 377,6	57 995,9	62 949,2	62 650,0	66 914,2
Impozite și taxe	34 475,8	37 660,0	40 054,2	39 747,1	42 322,4
Impozite directe:	8 269	9 902,5	9 915,2	9 871	10 524,1
Impozite pe venit	7 722,8	9 338,7	9 335,3	9 288,6	9 889,1
<i>Impozit pe venitul pers. fizice</i>	3648,9	3 982,0	3 970,0	4 165,6	4 383,1
<i>Impozit pe venitul pers. jurid.</i>	4 073,9	5 356,7	5 365,3	5 123,0	5 506,0
Impozite pe proprietate	546,2	563,8	579,9	582,4	635,0
<i>Impozit funciar</i>	193,6	185,6	185,0	178,6	195,0
<i>Impozit pe bun. imobiliare</i>	306,0	327,8	343,2	357,2	394,5
<i>Impozit pe avere</i>	46,6	50,4	51,7	46,6	45,5

*Sursa: Elaborat de autor în baza catalogului de date deschise al MF pentru anul 2021. Disponibil:

<https://mf.gov.md/ro/content/catalogul-de-date-deschise-al-mf-pentru-anul-2021>

Tabelul 2. Ponderea impozitelor directe în total venituri

Indicatorul	2017	2018	2019	2020	2021
Impozite directe (%)	15,49	17,07	15,75	15,76	15,73
Impozite pe venit (%)	14,47	16,1	14,83	14,83	14,78
Impozite pe proprietate (%)	1,02	0,97	0,92	0,93	0,95

*Sursa: Elaborat de autor conform formulei 1 și datelor din tabelul 1.

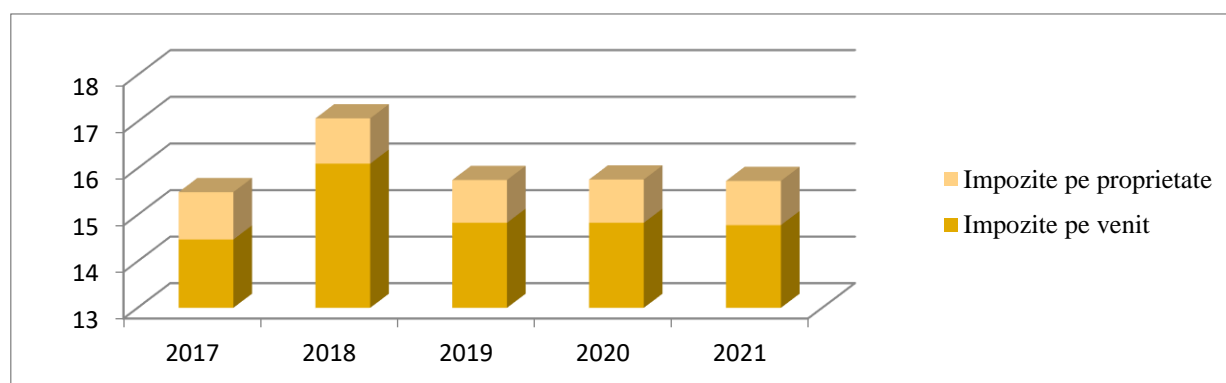

Figura 1. Evoluția ponderii impozitelor directe în total venituri

Analizând datele tabelului 1, la prima vedere, se atestă o creștere absolută a valorilor impozitelor directe, încasările din impozitul persoanelor juridice depășesc încasările rezultate din impozitul persoanelor fizice, însă ponderea totală a acestora are o creștere nesemnificativă, fapt ce poate fi observat în figura 1.

Tabelul 3. Ponderea impozitelor directe în venituri fiscale

Indicatorul	2017	2018	2019	2020	2021
Impozite directe (%)	23,98	26,3	24,76	24,84	24,87
Impozite pe venit (%)	22,4	24,8	23,31	23,37	23,37
Impozite pe proprietate (%)	1,58	1,5	1,45	1,47	1,5

*Sursa: Elaborat de autor conform formulei 1. și datelor din tabelul 1

Potrivit tabelului 3 deducem faptul că impozitele pe venit constituie o pondere mai mare în totalul veniturilor fiscale, respectiv bugetare, comparativ cu impozitele pe proprietate. Totuși, începând cu anul 2019, acestea înregistrează o scădere, fapt cauzat de situația pandemică din Republica Moldova. Per general, impozitele directe influențează veniturile fiscale în mediu cu doar 25 la sută, fapt ce demonstrează că în Republica Moldova un impact mai mare au impozitele indirecte.

Problema Republicii Moldova este erodarea bazei fiscale. Nu toți potențialii contribuabili plătesc impozite, iar aceasta cauzează venituri reduse comparativ cu alte țări și creează o presiune destul de mare pe buget și pe cheltuielile bugetare. Astfel, sunt propuse următoarele căi de optimizare a venitului public național:

1. Impozitarea a cât mai multe surse de venit (patrimoniul primit de către persoanele fizice cetățeni ai Republicii Moldova cu titlu de donație sau de moștenire; veniturile obținute de persoanele fizice rezidente de la înstrăinarea locuinței de bază), dar să se fie acordate înlesniri pentru anumite categorii de contribuabili – pensionari, persoane invalide/ cu dizabilități etc.

2. Îndepărtarea fenomenului achitării “salariului în plic” - reprezintă o încălcare a legislației care lasă o amprentă nefastă contribuabilului, care nu va putea beneficia de indemnizație pentru maternitate, asistență pentru prevenirea îmbolnăvirilor și recuperarea capacității de muncă; va fi limitat dreptul la creditare bancară etc. Pentru evitarea achitării salariului neoficial, autorul sugerează transpunerea obligației sociale pe persoana fizică, și nu pe angajator.

3. Luarea la evidență a bunurilor imobiliare neînregistrate la Oficiul Cadastral Teritorial sau obținute ca avere, pentru a nu spori evaziunea fiscală.

4. Aplicarea unei metode alternative de impunere. Pentru a alege o variantă optimă, vom simula impozitul reținut pentru salariul lunar de 15 000 lei, fără a ține cont de prima de asigurare medicală și scutiunile posibile acordate.

→ *Impunerea în cote procentuale proporționale* (se aplică aceeași cotă de impozit, indiferent de mărimea obiectului impozabil)

$$\text{Impozit} = 15\,000 \cdot 12\% = 1\,800 \text{ lei}$$

→ *Impunerea în cote procentuale progresive simple*[α], *compuse*[β] - (odată cu creșterea obiectului impozabil, crește cota impozitului)

Tabelul 4. Baza de calcul și cota aferentă impunerii în cote procentuale progresive

Venitul, lei	Cota, %
- 3 500	--
3 501 - 5 000	4
5 001 - 7 000	6
7 001 - 9 000	8
9 001 - 11 000	10
11 001 - 13 000	12
13 001 - 15 000	14

[α] cote simple

Venitul, lei	Cota, %	Tranșa
- 3 500	--	--
3 501 - 5 000	4	(5000-3500)
5 001 - 7 000	6	(7000-5000)
7 001 - 9 000	8	(9000-7000)
9 001 - 11 000	10	(11000-9000)
11 001 - 13 000	12	(13000-11000)
13 001 - 15 000	14	(15000-11000)

[β] cote compuse

$$\text{Impozit } \alpha = 15\,000 \cdot 14\% = 2\,100 \text{ lei}$$

$$\begin{aligned} \text{Impozit } \beta &= 1500 \cdot 4\% + 2000 \cdot 6\% + 2000 \cdot 8\% + 2000 \cdot 10\% + 2000 \cdot 12\% + 2000 \cdot 14\% \\ &= 1\,060 \text{ lei} \end{aligned}$$

→ *Impunerea în cote procentuale regresive* (dacă venitul crește, impozitul scade, și invers)

De exemplu: La un venit de 10 000 lei, cota impozitului va fi 10%, iar la un venit de 15 000 – 6%

$$\text{Impozit} = 15\,000 \cdot 6\% = 900 \text{ lei}$$

Potrivit exemplului, pentru stat, cea mai favorabilă metodă ar fi impunerea în cote procentuale progresive simple, deoarece se reține cel mai mare impozit. În politica statelor dezvoltate se aplică metoda cotelor procentuale progresive compuse, pentru a se respecta echitatea fiscală. Astfel, alegând impunerea în cote procentuale simple pentru Republica Moldova, s-ar părea că această echitate nu se respectă, însă trebuie de accentuat faptul că în exemplul precedent s-a majorat scutirea personală de la 2 250 lei până la 3 500 lei și oricare contribuabil ce înregistrează venituri mici, achită un impozit respectiv mai mic.

CONCLUZII

Rolul impozitelor de stat se manifestă pe plan financiar, economic și social. Rolul cel mai important al impozitelor se manifestă pe plan financiar, deoarece acestea constituie mijlocul principal de procurare a resurselor financiare necesare acoperirii cheltuielilor publice.

Rolul economic al impozitelor se manifestă în măsura în care statul folosește impozitele ca mijloc de intervenție în activitatea economică. În funcție de necesitățile concrete ale persoanelor, impozitele pot fi utilizate pentru încurajarea sau frînarea unor activități.

Rolul în plan social al impozitelor se concretizează în faptul că, prin intermediul lor, statul redistribuie o parte din produsul intern brut între grupuri sociale și indivizi.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

1. CASIAN Angela, *Finanțe publice*. Manual, pag 93
2. Catalogul de date deschise al MF pentru anul 2021. Disponibil: <https://mf.gov.md/ro/content/catalogul-de-date-deschise-al-mf-pentru-anul-2021>
3. Teoria generală a impozitelor. Disponibil: https://paginamea.rau.ro/filesupload/500609183/05_Teoria_generala_a_impozitelor_c1d1iocjtx4w.pdf

Coordonator științific: BULGAC Corina, dr., lect. univ.,
Academia de Studii Economice din Moldova,
Republica Moldova, Chișinău, str. Bănulescu-Bodoni 61, www.ase.md
Telefon: +373 699 07 599
E-mail: bulgac.corina@ase.md